

คนญี่ปุ่น Early retire แล้วจะไปไหน

ธันธรรค์ เลิศในลัตย์

คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

E-mail: orbusiness@hotmail.com

Restructure ที่หายไปในช่วงภาวะเศรษฐกิจดี เริ่มปรากฏตัวอีกครั้งในญี่ปุ่น ภายในสภาวะการถ่วงธุรกิจที่เลวร้าย หากมองสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของญี่ปุ่นในปัจจุบัน กระแสการลดจำนวนพนักงานเริ่มส่อเค้ารุนแรงขึ้นเรื่อยๆ คนทำงานวัยกลางคน เริ่มที่จะต้องคิด คำนวณ ผลได้ผลเสียจากการที่ต้อง Early retire แล้ว

บริษัททางด้านเงินทุนหลักทรัพย์ เป็นกรณีแรกๆ ที่ต้องลดจำนวนคนลง โดยเริ่มต้นจากการล้มละลายของบริษัทหลักทรัพย์ยามาอิจิ และการควบรวมของบริษัทหลักทรัพย์ต่างๆ ซึ่งเคยมีอดีตที่แสนรุ่งโรจน์ ต่างกับธนาคารซึ่งค่อนข้างจะอนุรักษ์นิยม ทำให้การลดจำนวนพนักงานลงมีน้อยกว่า

แต่เดิมนั้นบริษัทต่างๆ ถึงแม้ว่าจะมีการรับสมัครการเกษียณล่วงหน้าด้วยตนเอง แต่ก็ไม่ค่อยจะมีคนสมัครมากนัก แต่มาปัจจุบันกลับปรากฏว่า เมื่อบริษัททางแห่งออกนโยบายเกษียณล่วงหน้า จึงมีคนสมัครมากเป็น 2 เท่า ทั้งนี้เพราะว่า เงื่อนไขเงินชดเชยให้เกษียณหน้านั้น **ไม่เลว** ได้ชดเชยสูงสุดเท่ากับเงินเดือน 3 ปี และยังได้บำนาญอีก 5 ล้านเยน

ปรากฏการณ์นี้เริ่มแรงขึ้นตั้งแต่เลห์แมนช็อค ทำให้บริษัทต่างๆ เริ่มเคลื่อนไหวในการปลดคนงาน หรือให้เกษียณล่วงหน้า แม้แต่จีนก็ตาม ในปี 2012 นี้ลดจำนวนพนักงานในประเทศลง 3,000-4,000 คน หากรวมทั้งในและนอกประเทศ ก็จะมีประมาณ 10,000 คน ส่วน NEC นั้น ธุรกิจมือถือไปได้ไม่ค่อยสวย ก็มีการรับสมัครการเกษียณล่วงหน้าโดยไม่จำกัดจำนวนคน หรือพานาโซนิคเอง ก็ปลดพนักงานลงครึ่งหนึ่งจาก 7,000 คน ทั้งนี้ เพราะที่วิจัยบางที่เป็นธุรกิจหลักยังไม่ค่อยดี

นอกจากนี้ ปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายที่ให้เกษียณล่วงหน้า นั้นมีแนวโน้มอายุน้อยลงเรื่อยๆ หลายๆ บริษัท ให้เกษียณล่วงหน้าได้ตั้งแต่อายุ 40 ปี หรือบางแห่งไม่จำกัดอายุอีกด้วย เป็นต้นว่า ฮิตาชิ สายไฟ รับตั้งแต่อายุ 35 ปีขึ้นไป ทำให้พนักงาน จำนวน 900 คน หรือประมาณ 6% นั้นได้ลาออกไป หรือ บริษัท เบสท์อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ประสบภาวะลำบากทางธุรกิจก็รับตั้งแต่อายุ 30 ขึ้นไปเช่นเดียวกัน

ในอนาคตคาดว่า แนวโน้มดังกล่าวจะ**รุนแรง**ยิ่งขึ้น สาเหตุก็คือ ที่ผ่านมามีบริษัทญี่ปุ่นส่วนใหญ่มี**คนมากเกินไป**นั่นเอง จากการสำรวจของรัฐบาลปรากฏว่า ในปี ค.ศ.2011-2012 มีคนตกงานในบริษัท (พนักงานส่วนเกิน) มีจำนวนถึง 4.65 ล้านคน (เดือนกันยายน 2011) เมื่อเทียบกับจำนวนการจ้างงานของญี่ปุ่นมี 49.18 ล้านคน (ไม่นับรวมกรรมการบริษัท) แสดงให้เห็นว่า ในจำนวน 10 คน จะมีคนเกินอยู่ 1 คน และจากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายการจ้างงาน ที่ทำให้อายุเกษียณสูงขึ้นเรื่อยๆ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีคนที่ส่วนเกิน จึงต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างบริษัทกันขนานใหญ่ เพราะหากไม่ทำเช่นนั้นแล้ว จะต้องจ้างงานคนสูงอายุต่อไปเรื่อยๆ

อย่างไรก็ตาม หันมาดูทางด้านความคิดความรู้สึกของพนักงาน บ้างว่าคิดอย่างไรต่อการเกษียณก่อนกำหนด จากการสำรวจในปี ค.ศ. 2011 กับผู้ที่อยู่ในวัย 50 ขึ้นไป ได้รับคำตอบว่าประมาณครึ่งหนึ่งอยากทำงานจนถึงอายุ 65 ปี ที่คิดว่าอยากจะทำออกจากบริษัทก่อนอายุ 59 ปี นั้น มีเพียง 1.2% เท่านั้น ถึงแม้ว่าจะได้รับบำเหน็จ หรือเงินชดเชยจำนวนไม่น้อยก็ตาม

ที่นี้ลองมาดูว่า **เมื่อเกษียณก่อนกำหนด ลาออกจากงานแล้วจะไปทำอะไรต่อ** งานใหม่ก็หาไม่ได้ง่ายนัก บางรายลาออกจากบริษัทเทวดิ่งที่มีชื่อเสียงขนาดใหญ่กว่าจะหางานได้ใช้เวลาเป็นปีและทำได้เพียง 2 ปีก็ต้องเปลี่ยนงาน หนสุดท้ายตกงานไร้ที่อยู่อาศัย โดยรวมแล้ววัยกลางคนที่หางานใหม่ มีประมาณ 1 ใน 3 ไม่สามารถหางานใหม่ที่ต้องการได้ในเวลา 1 ปีและยิ่งเวลาเนิ่นนานออกไป งานยิ่งจะหายากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ ส่วนใหญ่แล้ว รายได้ สวัสดิการ เมื่อเทียบกับที่เก่าแล้ว ลดลงเหลือประมาณ 70% ของรายได้เดิม หรือว่าถ้าอายุเกิน

55 ปีขึ้นไปแล้ว งานประเภทการจัดการ หางานได้ยากขึ้น (ประเภทช่าง ยังจะหางานได้ง่ายกว่า) จะมีเพียงประมาณ 1 ใน 6 เท่านั้นที่มีรายได้ หรือสวัสดิการดีขึ้น

จากการสำรวจแล้ว งานใหม่ที่มีโอกาสได้นั้น คือ **งานที่มีฝีมือ** เช่น เคยเป็นผู้เชี่ยวชาญการบริหารการผลิต หรือ ผู้จัดการโรงงาน หรือ คนที่มีความสามารถทางภาษา มีวุฒิมหาวิชาพิเศษ รวมทั้งผู้ที่สามารถเดินทางไปทำงานที่ไหน (หรือต่างประเทศได้) หากดูงานที่หาได้เทียบตามอายุแล้ว ผู้ที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป งานที่จะหาได้ง่าย คืองานทำความสะอาด งานจิปาดะ หรืองานดูแลอาคาร เป็นต้น

อาจจะมีโอกาสได้ทำธุรกิจของตนเอง แต่จากการสำรวจปรากฏว่า เริ่มกิจการแล้วมี 50% จะเลิกกิจการภายใน 1 ปี ทั้งนี้เพราะผู้เกษียณก่อนกำหนด มักจะมั่นใจและฝันหวานว่าธุรกิจคงไปได้ง่าย ๆ นั้นเอง

อาจจะมียางราย ได้เงินบำเหน็จ บำนาญแล้ว ย้ายไปอยู่ต่างประเทศโดยที่คิดว่า จะอยู่อย่างสบาย เพราะค่าครองชีพนั้นถูก แต่พออยู่เข้าจริงๆ ก็ไม่ใช่ถูกนัก เพราะต้องอยู่ในที่ๆ สะดวก สบายและปลอดภัย มาตรฐานค่าครองชีพจึงสูงขึ้น ไม่เหมือนกับคนในท้องถิ่นนั้นๆ

เกษียณก่อนอายุนั้น ในด้านหนึ่งได้รับบำเหน็จบำนาญไม่น้อยเพียงพอก็จะอยู่ได้สบายพักใหญ่ๆ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะหางานใหม่ได้ง่ายๆ ยิ่งในญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่ไม่นิยมการเปลี่ยนงาน หรือการรับคนเข้าทำงานกลางคัน ยิ่งมีความยากลำบาก ชีวิตหลังเกษียณก่อนอายุนั้น จึงไม่สดใสเหมือนคาด ดังนั้น หลายคนจึงยังลังเลและคนที่ต้องลาออกก่อน อาจจะเพราะไม่มีทางเลือกก็ได้